

Psalm 94:13 – Wanneer zal de rechtvaardige de genoemde rust verkrijgen?

Psalm 94 speelt temidden van groot lijden, daarbij wordt gewag gemaakt van misdaden in naam van de wet. Tegenstanders beschimpen Jehovah en vervolgen degenen die naar Gods wetten en geboden willen leven; daarbij is zelfs sprake van het doden van onschuldigen.

- De verzen 1 en 2 roepen Jehovah op om als rechter op te treden,
- De verzen vers 3 tot en met 7 beschrijven de verschrikkingen die de psalmist verontrusten.
- In de verzen 8 tot en met 11 richt de psalmist zich retorisch tot die verdrukken en wijst hen erop dat Jehovah hen kan corrigeren.
- De passage van vers 12 tot 15 is gericht to degenen die zich door God laten onderwijzen, in het vertrouwen dat Jehovah zijn volk niet zal verstoten en dat hij het recht zal herstellen.

Midden in deze strofe staat in vers 13a de belofte dat hen rust ten deel zal vallen; vers 13b zegt iets over het lot de wettelozen.

	<u>13a</u>	<u>13b</u>
<i>transliteratie</i>	I.haSI.qiÉT lóo mi.j.méei ráa"	"ád jikaaréH la.raaSjÁa" SJÁa."chat
<i>woord-voor-woord</i>	'om rust te verschaffen' aan hem uit/van dagen v. ramspoed	totdat men graaft voor gewetenloze kuil des verderfs

Een aantal bestaande vertalingen als vergelijking.

Statenvertaling:	Om hem rust te geven van de kwade dagen;	totdat de kuil voor den goddeloze gegraven wordt.
Herziene Statenvertaling:	Zo geeft U hem rust voor dagen van onheil,	totdat de kuil voor de goddeloze gegraven wordt.
NBG:	om hem rust te verlenen van de dagen des onheils,	terwijl voor de goddeloze de kuil gegraven wordt.
NW:	Om hem rust te geven van dagen van ramspoed,	Totdat voor de goddeloze een kuil wordt gedolven.
Herziene NW (2017):	Het geeft hem rust in tijden van ellende,	Totdat er een kuil wordt gegraven voor de slechten.
Soncino – The Psalms:	That Thou mayest give him rest from the days of evil,	Until the pit be digged for the wicked.
A.C. Feuer - Tehillim:	To give him rest from the days of evil,	Until a pit is dug for the wicked.
Buber/R. - Preisungen	Ihn gegen die Tage des Bösen zu feien,	Bis dem Frevler die Grube man bohrt!
Baethgen – die Psalmen	Ihm Ruhe zu schaffen vor den Tagen des Bösen,	Während dem Gottlosen die Grube gegraben wird.
Gerhardt/van der Zeyde:	Zó kan hij kwade dagen bestaan.	Maar de kuil voor de bozen wordt diep!
Willibrordv. (1996):	U brengt hem vrede na kwade dagen,	terwijl voor de bozen een kuil wordt gegraven.
Naardense Bijbel:	om hem rust te gunnen van dagen vol kwaad,	totdat voor de boze een kuil is gegraven.
NBV:	Hij zal rust vinden in kwade dagen,	terwijl voor de wettelozen een kuil wordt gegraven.
NIV:	You grant him relief from days of trouble,	Till a pit is dug for the wicked.
TLVG:	om hem na kwade dagen rust te schenken	– wanneer men de kuil gaat graven voor wie gewetenloos slecht is.

Nauwkeurig lezend klinken daar verschillen van interpretatie in door. Geen dramatische verschillen, allemaal correcte gedachten op zich. Niettemin is het toch nuttig er een moment bij stil te staan.

- In de eerste regel hebben de meeste vertalingen het werkwoord 'rust geven/verlenen/gunnen', dat is conform Lisowsky's *Konkordanz zum Hebräische Alten Testament*. De vraag is hoe die regel moet worden begrepen en wat voor rust dat eigenlijk is. Is dat geestelijke rust *tijdens* de moeilijkheden om de verdrukkingen te kunnen verdragen? Of is dat definitieve rust *na* het goddelijke ingrijpen waar de psalmist zo naar uitzielt?

- Er lijkt, om te beginnen, een soort tijdsbepaling te staan, het Hebreeuwse voorvoegsel **mi.-**, een afkorting van het woordje **min**. *The Complete Hebrew-English Dictionary* van R. Alcalay geeft diverse betekenissen voor dat woordje: from, of; out of; since, because; than. In eerste instantie lijkt het te gaan om rust 'van/uit kwade dagen', en zo geven veel vertalingen het ook weer - en daar is niets op aan te merken. Maar er staat niet expliciet 'tijdens/te midden van kwade dagen' ...
- In de tweede regel is er sprake van het graven van een kuil voor de goddeloze, een **SJáa."chat**, 'een kuil van verderf'. Die kuil is een verwijzing naar het definitieve einde van de slechtheid. Maar wat wordt er met deze zin bedoeld? En op welke tijdsperiode slaat die? Moet het graven worden gezien als iets dat in toekomst staat te gebeuren, zodra de gewetenloze *is* terechtgesteld? Of is het graven van de kuil, anticiperend op het verwachte einde, nu al bezig zoals sommige vertalingen suggereren? Een bijkomend punt is dit: de tweede regel begint met het verbindende woordje "**ád**. Dit wordt meestal vertaald met 'tot' of 'totdat', maar ook wel met 'terwijl', 'zodra' zou mijns inziens ook kunnen; Alcalay geeft diverse betekenissen: till, untill, to, unto, up to, as far as; while, when, during, pending. Er lijken dus verschillende mogelijkheden te zijn die alle als correct zijn te beschouwen.

Dan de combinatie. De combinatie van de twee regels lijkt niet zo gemakkelijk.

- De meeste vertalingen lezen het voorvoegsel **mi**. als 'van' en het woordje "**ád** als 'tot(dat)' – de meest voor de hand liggende vertalingen. Zij lijken daarbij echter onduidelijkheid te laten over de vraag wanneer de genoemde rust zal ingaan. Dat heeft te maken met de veronderstelde aard van die rust. Ten eerste zal men het begrip rust onbewust opvatten als tegengesteld aan rampspoed. Ook impliceert het graven van de kuil voor de wetteloze een belofte van definitieve rust. Waardoor de vraag zich aandient: is de rust die door de *tweede* regel gesuggereerd wordt, dezelfde als de rust die in de *eerste* regel expliciet wordt genoemd?
- De *NBV*-vertaling geeft de eerste regel ietwat vrij weer met 'in kwade dagen' - de rust is zodoende duidelijk in het heden gedacht. Men voegt daar aan toe: 'terwijl een kuil wordt gegraven'; daarmee lijkt het graven van de kuil naar het heden verplaatst.
- De *Willibrord*-vertaling verduidelijkt op een andere manier. Ook een vrijere vertaling, maar nu met 'na kwade dagen', waardoor de rust wellicht als toekomstig wordt gezien. Dit wordt, net als de latere *NBV*, gecombineerd met 'terwijl een kuil wordt gegraven'; het graven van de kuil lijkt daardoor naar de toekomst verplaatst.

- Ook de *TLVG*-vertaling heeft ‘*na* kwade dagen’, maar nu in combinatie met ‘*wanneer* een kuil wordt gegraven’, zoals de *Willibrord*-vertaling.

Door de weergave ‘*na* kwade dagen’ wordt in ieder geval te kennen gegeven dat de ‘rust’ een reactie is op de rampspoed, onafhankelijk van de vraag of de ellende aanhoudt of niet. Maar daarmee is nog niet veel helderheid gegeven. Bron van de verwarring is naar mijn mening de onduidelijkheid rond het werkwoord dat door de meesten wordt vertaald met ‘rust geven’. Die vertaling is namelijk erg algemeen. Zó algemeen dat er gemakkelijk verwarring kan ontstaan over dat wat er nu eigenlijk met dat woord ‘rust’ wordt bedoeld (‘Is de rust die door de *tweede* regel gesuggereerd wordt, dezelfde als de rust die in de *eerste* regel expliciet wordt genoemd?’). Er zijn namelijk meerdere Hebreeuwse werkwoorden die dit als vertaling kunnen opleveren, maar dan met subtiele verschillen. Het zou, indien mogelijk, het beste zijn als in de vertaling het specifieke karakter van het betreffende woord doorklinkt.

De belangrijkste varianten zijn:

- a) de causatieve vorm van het werkwoord **noeáçh**” (bekend van de persoonsnaam Noach en zoals gebruikt in Ex. 33:14, Deut. 3:20, 12:10, 25:19, Joz. 1:13,15, 21:44, 23:1, etc.). Dit werkwoord legt vooral de nadruk op het verschaffen van definitieve rust. Dit is echter *niet* het woord dat in Psalm 94:13 voorkomt.
- b) de causatieve vorm van het werkwoord **Sjaabát**. Vooral gebruikt om de overgang aan te duiden van iets doen naar iets niet meer doen, b.v ophouden met werken (de **Sjabáat**, de rustdag). Ook dit staat niet in de tekst die we bespreken.
- c) in Psalm 94:13 wordt de causatieve vorm van **SjaaqáT** gebruikt, **I.haSJ.qiéT**. Dit werkwoord wordt als volgt omschreven:
 - In *The Complete Hebrew-English Dictionary* van R. Alcalay:
 - to calm, quiet, pacify, tranquilize, appease; to remain calm, be tranquil
 - Benjamin Davidson in *The Analytical Hebrew and Chaldee Lexicon*:
 - I. to give rest, -II. to quiet, still
 - Gesenius in *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte Testament* voor Psalm 94:13: jem. Ruhe verleihen
 - Fürst in *Hebräisches und Chaldäisches Handwörterbuch über das Alte Testament* ook voor deze tekst: beruhigen vor ...
 - Koehler / Baumgartner in *Lexicon in Veteris Testamenti Libros*:
 - Ruhe schaffen vor ... / cause quietness from ...
 - Brown/Driver/Briggs geven in *Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* de omschrijving: cause quietness
 - Lisowsky’s *Konkordanz zum Hebräische Alten Testament* geeft hier dezelfde betekenis en vermeldt ook waar het woord in die betekenis voorkomt, naast Psalm 94:13 is dat in Spreuken 15:18. In die laatste tekst wordt het woord wel vertaald met ‘sussen’, ‘stillen’, ‘tot bedaren brengen’, etc.

Natuurlijk is 'om rust te geven' een correcte vertaling van **I.haSJ.qiÉT**, maar de weergave 'om tot bedaren te brengen', of 'om te (doen) kalmeren' lijkt mij bij nader inzien toch preciezer. Dat leidt voor de TLVG-vertaling in ieder geval tot een andere interpretatie, zoals hieronder aangegeven - ik betreur het dat ik het genoemde nuanceverschil bij het vertalen niet heb gezien. Ik heb deze verbetering in het Erratum gedocumenteerd.

De hierboven geschetste benadering voorkomt onduidelijkheid, iemand doen kalmeren kan heel goed gebeuren terwijl de misstanden intussen voortduren – of dat laatste ook het geval is zal uit de context moeten blijken. Er wordt ook een verbinding gelegd met de reden waarom de psalmist gekalmeerd moest worden. Bovendien krijgt de uitroep in de eerste verzen zo ook zijn plek; het was de noodkreet van een gekwelde ziel. De beschreven kalmering komt overeen met de teneur van Psalm 37: wind je niet onnodig op over het onrecht, God zal zijn volk uiteindelijk te hulp komen.

Voor het tweede gedeelte van het vers lijkt het mij het meest logisch om dit te zien als een tijdsbepaling: de tijdsduur totdat er voor de wetteloze een kuil wordt gegraven, dus totdat het onrecht zelf ook voorbij is. Al die tijd is de uitwerking van het goddelijke onderricht heilzaam een rustgevend, ondanks voortdurende rampspoed en moeilijkheden. Daarmee is ook het antwoord gegeven op de eerder gestelde vraag: is de rust die door de *tweede* regel gesuggereerd wordt, dezelfde als de rust die in de *eerste* regel expliciet wordt genoemd? Het antwoord is naar mijn mening ontkennend.

- De rust uit de eerste regel is de kalmerende invloed, de geestelijke rust die het gevolg is van het goddelijke onderricht.
- De rust uit de tweede regel is het uitzicht op toekomstig goddelijk ingrijpen. Ik handhaaf het gedachtenstreepje om aan te geven dat deze regel feitelijk los staat van het betoog.

Ik zou de vertaling in *Tot lof van God – het Boek der Psalmen* als volgt willen aanpassen (vers 12 en 13):

- 12 Hoe gelukkig daarom de man die door U, Jah, terecht wordt gewezen,
 waar U hem uit Uw Wet onderwijst,
- 13 om hem te doen kalmeren van kwade dagen
 – totdat men de kuil gaat graven voor wie doortrapt gemeen is.

Voor het laatst bijgewerkt: 8 mei 2019